

شیوه نامه تدوین و برگزاری دوره‌های آموزشی مهارتی و حرفه‌ای پرستاری (بیش نویسی غیرقابل استناد و برایش فروردین 1400)

مقدمه

در سیستم ارائه‌ی خدمات سلامت، پرستاران بیشترین سهم نیروی انسانی را تشکیل می‌دهند و از عناصر ضروری برای حفظ و ارتقای کیفیت درمان و مراقبت می‌باشند. حفظ و ارتقای کیفیت خدمات درمانی و مراقبتی در گرو به روز بودن دانش و مهارت پرستاران بوده و این دانش و مهارت اساساً از طریق آموزش و در دوره‌های کوتاه مدت مهارتی و حرفه‌ای پوشش داده می‌شود.

بر اساس نیاز سلامت کشور، توانمندسازی و آموزش کارکنان پرستاری بصورت نیاز فوری، کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت، از طریق پروژه "ترسیم نقشه راه توسعه نقش‌های تخصصی پرستاران در نظام سلامت ایران" به سفارش معاونت پرستاری وزارت متبوع و حمایت دفتر سازمان بهداشت جهانی در منطقه شرق مدیترانه طی سالهای 95 تا 97 مورد توجه قرار گرفت. برخی از این تخصص‌ها شامل پرستار خانواده، مراقبت در منزل، متخصص مدیریتی، متخصص بخش ویژه، متخصص بحران و بلایا، متخصص تریاژ تلفنی، متخصص احیا، متخصص دیابت، متخصص قلب و عروق، متخصص سلامت جامعه، متخصص مشاوره، روانپرستار متخصص قلب، دیابت و ...، متخصص مفسر نوار قلب، متخصص تنفس، متخصص سرطان، متخصص زخم، متخصص همودیالیز، روانپرستار متخصص سالمندی، متخصص سالمندان، متخصص نوزادان، متخصص آموزش دهنده، متخصص مراقبت تسکینی، متخصص CCU، متخصص ICU، متخصص اورژانس، متخصص بهداشت مدارس، متخصص قانون، متخصص چشم، متخصص تجهیزات پزشکی، متخصص دارو شناس، متخصص نظامی، متخصص اورژانس، متخصص توانبخشی، متخصص سوختگی، متخصص قانونی، متخصص پژوهشی، متخصص عفونی، متخصص کودکان و نوجوانان و متخصص ترک اعتیاد (MMT) می‌باشد.

توانمندسازی کارکنان پرستاری با کسب صلاحیت‌های تخصصی و شرکت در دوره‌های آموزشی مهارتی و حرفه‌ای می‌تواند امنیت و کیفیت ارائه خدمات پرستاری را بهبود بخشد. ارائه خدمات پرستاری دارای استانداردهای بین‌المللی می‌باشد که لازم است با توجه به موقعیت کشور ایران، نهادهای مرتبط با آموزش و خدمات پرستاری در جهت تحقق این استانداردها از طریق تدوین قوانین، مقررات و مصوبات به توسعه نقش و توانمندسازی کارکنان پرستاری اقدام نمایند. در این راستا "نقشه راه توسعه نقش‌های تخصصی پرستاران در نظام مراقبت سلامت ایران" برای سیاستگذاران، تصمیم‌گیرندگان، مجریان و سایر ذینفعان در سطوح مختلف نظام سلامت یک چارچوب استراتژیک و عملیاتی ارائه می‌دهد. در این نقشه، عملکرد تخصصی پرستاران به تفکیک ایفای نقش جهت ارائه خدمت به سه حیطه نقش سطح 1، (امتداد نقش)؛ نقش سطح 2 (گسترش نقش) و نقش سطح 3 (تولید نقش) طبقه بندی می‌گردد. در راستای واسپاری مأموریت توسعه علوم پرستاری از سوی دبیرخانه کلان منطقه 7 آمایشی و بنا به محور مأموریت کارگروه توسعه علوم پرستاری جهت گسترش زیرساخت‌های لازم برای تربیت سرمایه انسانی مورد نیاز منطقه و کشور، این کارگروه برآن بوده در مرجعیت توانمندسازی کارکنان پرستاری نقش ایفا نماید. بدین منظور، متمرکز بر مشارکت کارگروه توسعه علوم پرستاری، شیوه نامه تدوین و برگزاری دوره‌های آموزشی مهارتی و حرفه‌ای پرستاری جهت توانمندسازی کارکنان پرستاران به شرح زیر ارائه می‌گردد.

تعاریف

دوره‌های آموزش مهارتی^۴: به دوره‌های مهارت‌آموزی اطلاق می‌شود که با هدف توانمندسازی نیروی انسانی منجر به کسب یا ارتقاء مهارت در یک موضوع مستقل و یا در بخشی از وظایف شغلی مهارت‌آموز می‌شود (حداقل مدت آموزش در دوره‌های مهارتی 50 ساعت است).

¹ Role Extension

² Role Expansion

³ Role Development, Advanced Role

⁴ Vocational

دوره های آموزش حرفه ای^۵: به دوره های آموزشی اطلاق می شود که با هدف توانمندسازی نیروی انسانی موجب ایجاد توانمندی حرفه ای از طریق یادگیری مجموعه دانشی نگرشی و عملکردی مرتبط با یک حرفه می شود و به تامین نیازهای حرفه ای منجر می گردد (حداقل مدت آموزش در دوره های مهارتی 50 ساعت است).

برنامه های آموزشی منتهی به گواهی^۶: این برنامه ها شامل آموزش های نظری یک یا چند روزه، دوره های مهارتی، حرفه ای، آموزش مداوم و دوره های آموزش ضمن خدمت اعم از کوتاه مدت و پودمانی است.

آموزش ضمن خدمت: مجموعه آموزش هایی که برای ارتقای توانمندی و صلاحیت کارکنان در حین خدمت ارائه می گردد و به اجرای بهینه وظایف و مسوولیت های شغلی پس از استخدام فرد در موسسه یا سازمان منتهی می گردد.

آموزش مداوم: کلیه فعالیتهای بعد از فارغ التحصیلی جهت حفظ مهارتهای کسب شده و ارتقاء کیفی و کمی و آموختن مطالب و مهارتهای جدید علمی مشمولین قانون آموزش مداوم جامعه پزشکی می باشد. اعضای جامعه پزشکی می توانند از طریق شرکت در دوره های بازآموزی حضوری یا غیر حضوری مراکزی که مجوز تخصص امتیاز را از وزارت بهداشت دارند، امتیازات سالانه را کسب نمایند.

سطوح ایفای نقش تخصصی خدمات پرستاری: مبتنی بر توسعه نقش های تخصصی پرستاران در نظام سلامت ایران به تفکیک ایفای نقش تخصصی جهت ارائه خدمت سه سطح پیش بینی شده است:

1) سطح ۱: ارائه خدمت تحت مسوولیت فرد متخصص (از متخصصان علوم سلامت در حوزه درون حرفه یا بین حرفه ای، در یک بازه زمانی مشخص و در یک مکان خاص)؛

2) سطح ۲ (ارائه خدمت با گذراندن دوره آموزشی حرفه ای تخصصی رسمی و کسب مجوز از مرکز ملی آموزش مهارتی حرفه ای)

3) سطح ۳ ارائه خدمت تخصصی با عنوان پرستار متخصص مبتنی بر دانش آموختگی در مقطع کارشناسی ارشد با گذراندن دوره اختصاصی پیشرفته (پرستار سلامت جامعه دیابت، پرستار سلامت بزرگسالان در مولتیپل اسکروز، پرستار کودکان در شکاف کام و لب، پرستار مراقبتهای ویژه قلبی_تنفسی و ...)

محدوده کاربرد

اجرای این شیوه نامه در دانشگاه های علوم پزشکی، انجمن های علمی، انجمن های صنفی، سازمانهای مردم نهاد و شرکتهای دارای مجوز از مرکز ملی آموزش مهارتی و حرفه ای علوم پزشکی می باشد.

الزامات:

1. کارگروه توسعه علوم پرستاری ضرورت برگزاری دوره های آموزش مهارتی و حرفه ای پرستاری را از تمامی دستگاه های درون حرفه ای و خارج از حرفه پرستاری و از بورد رشته های تخصصی پرستاری، پزشکی و سایر حرفه های مرتبط با خدمات پرستاری (توانبخشی، تغذیه و ...) استعلام می نماید.

2. مبتنی بر ارائه وظیفه یا کسب مهارت خاص، دوره های آموزشی برای توانمندسازی در اجرای رویه هایی که پرستاران در اجرای آنها مشارکت می کنند، در قالب دوره های آموزش مهارتی برگزار شود.

تبصره 1: دوره های آموزش مهارتی پرستاری می توانند تحت عناوین آموزش های تخصصی با تاکید بر نقش مشارکتی پرستار برای درمان ارائه شوند مثلا دوره پرستاری اندوسکوپي که از رویه های مشارکتی محسوب می شود.

تبصره 2: مسوول علمی دوره های آموزش مهارتی پرستاری می تواند پرستار، پزشک و یا از سایر حرفه های علوم سلامت باشد.

⁵ Professional

⁶ Certification

تبصره 3: در برگزاری دوره های آموزش مهارتی پرستاری، حداقل یک نیروی تخصصی پرستاری با مقطع Ph.D و یا کارشناسی ارشد با حداقل 3 سال سابقه در حیطه تخصصی مربوطه باید به عنوان استاندارد منابع انسانی تخصصی برگزاری دوره آموزش مهارتی مشارکت داشته باشد.

تبصره 4: اعضای هیات علمی پرستاری با گواهی آموزش مهارتی، در اولویت برگزاری دوره های مهارتی و حرفه ای توانمندسازی کارکنان پرستاری به عنوان مسئول علمی دوره خواهند بود.

3. آموزش های تخصصی پرستاران در مراقبت از بیماران و همچنین آمادگی در ایفای نقش مشارکت در درمان بایستی مبتنی بر بکارگیری فرآیند پرستاری و بر اساس تشخیص های پرستاری⁷ (استاندارد عمل پرستاری) در قالب دوره های آموزش حرفه ای برگزار گردد.

تبصره 1: مسئول علمی دوره های آموزش حرفه ای پرستاری صرفاً از گروه پرستاری می باشد.

تبصره 2: مسئول علمی دوره های آموزش حرفه ای پرستاری باید عضو هیئت علمی دانشگاه/ دانشکده و حداقل دارای مرتبه استادیاری در تخصص مربوطه باشد.

تبصره 3: مسئول علمی دوره های آموزش حرفه ای پرستاری باید حداقل 5 سال سابقه فعالیت آموزشی / بالینی در حوزه تخصصی مربوطه داشته باشد.

تبصره 4: در برگزاری دوره های آموزش حرفه ای تخصصی به پرستاران، حداقل یک نیروی تخصصی از سایر حرفه های علوم سلامت (پزشکی، تغذیه، فیزیوتراپی و...) در مقطع فوق تخصص یا Ph.D با حداقل 5 سال سابقه در حیطه تخصصی مربوطه باید به عنوان استاندارد منابع انسانی تخصصی برگزاری دوره آموزش حرفه ای مشارکت داشته باشد.

این شیوه نامه در کارگروه توسعه علوم پرستاری به تایید رسیده است.

⁷ Nursing Diagnosis